

બજેટની આસપાસ

ડૉ. ધવલકુમાર પી દવે

આસીસ્ટન્ટ પ્રોફેસર

શ્રી એચ. એસ. શાહ કોલેજ ઓફ કોમર્સ, મોડાસા.

અંદાજપત્રએ વાંસ લઈને દોરડા ઉપર ચાલવા જેવી ક્વાયત છે અને તેમાં જે તત્ત્વજ્ઞાન કહેવાય તેમાં ‘રાજકોષીય લક્ષ્યાંકોને વળગી રહેવામાં ડહાપણ’ નો મુદ્દો હાર્દરૂપ રહેતો હોય છે. જ્યારે પડકાર ઘરઆંગણાની માંગને વેગ આપવાનો રહે છે. જેથી કરીને વિકાસને પુનઃવેગ આપી શકાય. વૈશ્વિક અર્થતંત્ર જ્યારે નરમ પડેલું છે ત્યારે સરકારી ખર્ચ ગ્રામ વિસ્તારો અને નાના ધંધાઓ વધે તે દિશામાં પ્રયાસો જરૂરી બની જાય છે. કારણકે આ એવા ક્ષેત્રો છે જે દેશમાં વિકાસને વેગ આપવાની ક્ષમતા ધરાવે છે અને નાણાંપ્રધાને તે કામ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે.

વૈશ્વિક મંદીની અસરમાંથી અર્થતંત્રને ઉગારવાની ક્વાયતના ભાગરૂપે બજેટ ૨૦૧૬-૧૭ માટે ૧૫.૩ ટકાના વધારે સાથે ૧૯.૭૮ લાખ કરોડનો ખર્ચ કરવાની દરખાસ્તો છે. જેમાં રૂ. ૫.૫૦ લાખ કરોડની યોજનાકીય અને રૂ. ૧૪.૨૮ લાખ કરોડ બિનયોજનાકીય હેઠળ ખર્ચ કરવામાં આવશે. આ ઉપરાંત વૈશ્વિક નબળી ઈકોનોમી સામે ભારતનો જીડીપી દર ૨૦૧૫-૧૬ના વર્ષમાં મજબૂત રહેશે તેવા સંકેતો મળી રહ્યાં છે. ભારતનો જીડીપી દર ૭.૬ રહેવાનું અંદાજાઈ રહ્યું છે. જો કે આ વૃદ્ધિ દર ૭.૩ ટકા રહેશે તેવું આઈએમએફે દર્શાવ્યું છે. તદ્ઉપરાંત મુડીઝ ૭ ટકા, યુબીએસ ૭.૧ ટકા, આરબીઆઈ ૭.૪ ટકા, વર્લ્ડ બેંકે ૭.૪ ટકા અને ફાઈ.મિનિસ્ટ્ર દ્વારા ૭.૬ ટકા રહેશે તેવો આશાવાદ દર્શાવ્યો છે. આ બજેટમાં તમામ લોકોને ધ્યાનમાં રાખીને ખૂબ જ સુંદર બજેટ રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. સમગ્ર વિશ્વમાં આર્થિક મંદીનું વાતાવરણ જોવા મળી રહ્યું છે ત્યારે ભારતના જીડીપીમાં કેવી રીતે વધારો કરી શકાય તેની ખાસ કાળજી લેવામાં આવી છે તેમ બિલ્ડીંગ કોન્ટ્રાક્ટર ભગવાનદાસ પરમારે જણાવ્યું છે.

આ વખતના બજેટમાં કંઈ નેગેટીવ નહીં આપીને બિગપોઝિટિવ બજેટ રજૂ કરતાં ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, ગ્રામીણ કૃષિ ક્ષેત્રને વિકાસને વેગ આપનારું વિકાસલક્ષી બજેટ આપવાના નાણામંત્રીએ પ્રયત્નો કર્યા છે. બજેટમાં સર્વિસ ટેક્સમાં વધારો અને લોગ ટર્મ કેપિટલ ગેઈન ટેક્સ લાદવામાં આવશે એવી નેગેટીવ ધારણા હતી પરંતુ નાણામંત્રીએ આ બન્ને બાબતોને ધ્યાન ઉપર લીધી નથી તેથી બજારમાં ઉત્સાહ જળવાઈ રહ્યો છે. પણ સિક્યુરિટીઝ ટ્રાન્ઝેક્શન ટેક્સ-એસટીટીમાં પણ માત્ર ઓપ્શન્સ સિવાય કોઈ વધારો નહીં કરીને નવું કંઈ નેગેટીવ નહીં આપતા ફંડો ઘટાડે શેરોમાં શોર્ટ કવરિંગ સાથે લેવાલ બન્યા હતા. તેવી જ રીતે રોડ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર માટે મોટી જોગવાઈ સામે પર્યાવરણને અનુલક્ષીને સેસ સહિતની જોગવાઈઓ કર્યાની અને બેંકિંગ ક્ષેત્ર માટે રેકેપિટલાઈઝેશન માટે અપેક્ષાથી ઓછી છતાં રૂ. ૨૫,૦૦૦ કરોડની જોગવાઈ જાહેર કરીને વધુ રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા માટે મોકળાશ રહેવાનો સંકેત આપતાં આજે બજાર નેગેટીવ જોગવાઈઓના ભયમાંથી મુક્ત થયું હતું. આ વર્ષના બજેટથી દેશના જુદા જુદા ક્ષેત્રોમાં કેવી અસર થશે તે સંદર્ભમાં વાત કરીએ. જેમકે.....

(૧) કૃષિ અને ગ્રામલક્ષી : ૨૦૧૬-૧૭ ના અંદાજપત્રમાં કૃષિક્ષેત્ર ઉપર ભાર મૂકવા સાથે નાના અને સીમાંત કરદાતાઓને રાહતો આપવામાં આવી છે. કૃષિક્ષેત્રને સુધારવા માટે તમામ વેરાપાત્ર સર્વિસીઝ ઉપર ૦.૫ ટકાની સૂચિતકૃષિ કલ્યાણ સેસ લાદવાની દરખાસ્ત કરી છે. જેનો ઉપયોગ નાના ખેડૂતોના કલ્યાણ અને કૃષિ સુધારા સંબંધિત નાણાં પગલાં લેવા માટે કરવામાં આવશે. તેમણે કલડ ચેઈન માટેના કોલ્ડ રૂમ માટેના પ્રોજેક્ટ ઈમ્પોર્ટ, રેફ્રિજરેટેડ કન્ટેનર્સ અને અન્ય સંખ્યાબંધ ચીજોની ઈમ્પોર્ટ પરની ડ્યુટી ઘટાડી છે. તેવી જ રીતે ગામડાઓના વિકાસ માટે વીજળી અને રસ્તાઓ મહત્વના છે તેની નોંધ લેતા તેમણે જણાવ્યું કે વર્ષ ૨૦૧૮ સુધીમાં દેશના તમામ ગામડાઓને રસ્તાથી જોડી દેવામાં આવશે તથા તમામ ગામડાઓને ૨૦૧૮ સુધીમાં વીજળીની સવલતથી સાંકળી લેવામાં આવશે. વર્ષ ૨૦૨૦ સુધીમાં ખેડૂતોની આવક બમણી કરવાના આશયથી નાણામંત્રીએ કૃષિક્ષેત્ર માટે રૂ. ૩૬,૦૦૦ કરોડની ફાળવણીની જાહેરાત કરી હતી અને આગામી નાણાકીય વર્ષ માટે કૃષિ ધિરાણનો લક્ષ્યાંક વધારીને રૂ. ૮ લાખ કરોડ કર્યા છે. કઠોળ ઉત્પાદન વધારવા માટે રૂ. ૫૦૦ કરોડ, નવા પાક વીમા યોજના માટે રૂ. ૫૫૦૦ કરોડ અને કૃષિ

ધિરાણ પર વ્યાજ માફી માટે રૂ. ૧૫,૦૦૦ કરોડની ફાળવણી કરી છે. રૂ. ૩૬૮ કરોડ જમીન આરોગ્ય કાર્ડ માર્ચ ૨૦૧૭ સુધીમાં ૧૪ કરોડ ખેડૂતોને પુરા પાડવામાં હાવશે. નાણામંત્રીએ કૃષિ બજેટ ૧૪મી એપ્રિલના રોજ રજૂ થશે. પરિણામે આગામી ત્રણ વર્ષમાં અંદાજે ૮૦૦૦ રોજગારી મળશે. જ્યારે ડેરી ક્ષેત્રમાં રૂ. ૮૫૦ કરોડની યોજના આવવાથી ૩૭,૦૦૦ નવી રોજગારીનું નિર્માણ થશે. વધુમાં આ બજેટમાં સરકાર એવું ઈચ્છા ધરાવે છે કે આવનારા ત્રણ વર્ષમાં ૭ કરોડ ગ્રામ્ય ઘરોને ડિજિટલ શિક્ષણ આપવાના મિશનને લોચ કરવાની યોજના છે. જેનો હેતુ એ છે કે ૧૬.૮ કરોડ ગ્રામ્ય ઘરોમાંથી ૧૨ કરોડ જેટલા ઘરોમાં કોમ્પ્યુટર ધરાવતા નથી ત્યાં આ સુવિધા પોહચાડી શકાય. આ ઉપરાંત બજેટનો હેતુ ગ્રામ્ય માળખાકીય સુવિધા વધારી ગ્રામીણ આવક વધારવાનો છે. નાણાંપ્રધાને જણાવ્યું કે ગ્રામીણ આવક, ગ્રામીણ માળખાકીય સુવિધા અને એનિમલ હસબન્ડ્રી વધારવાનું બજેટમાં ધ્યેય છે. જો ગામડાઓમાં જોબનું વધુ સર્જન થશે તો તે આવકના અનેકવિધ સ્ત્રોતો ઊભા કરવામાં મદદરૂપ બની રહેશે.

(૨) સંદેશાવ્યવહાર સેવાઓ: સરકાર આગામી નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં સંચારની સેવાઓની આવક રૂ. ૮૮,૮૮૪.૮૩ કરોડની અપેક્ષા રાખે છે. જેમાં સ્પેક્ટ્રમની હરાજીની પ્રક્રિયા અને ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ટેલિકોમ (ડિઓટી) ની ફીનો સમાવેશ થાય છે. તેથી આગામી વર્ષ માટે સંચાર સેવાઓમાંથી અંદાજીત રૂ. ૫૬,૦૩૪.૩૫ કરોડ ચાલુ નાણાંકીય વર્ષ માટેના સુધારેલા અંદાજ ડબલની આસપાસ રહેશે. સરકારને અગાઉ ૨૦૧૫-૧૬માં રૂ. ૪૨,૮૬૫.૬૨ કરોડની આવકનો અંદાજ હતો.

(૩) મ્યુચ્યુઅલ ફંડો: મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં રિટેલમાં વધારો કર્યો છે. બજેટમાં મ્યુચ્યુઅલ ફંડ(એમએફ) સ્કીમમાં વિવિધ યોજનાઓના વિલિનિકરણ પર મૂડી લાભ કરમુકિતના વ્યાપ વિસ્તારવાની દરખાસ્ત કરી છે. વર્તમાન સમયમાં મ્યુચ્યુઅલ ફંડ(એમએફ) સ્કીમની અંદર જુદીજુદી યોજનાઓના વિલિનિકરણ અથવા એકત્રિકરણ પર મૂડીગત કરવેરા લાદવામાં આવે છે. જો કે ભંડોળગૃહો એવું મંતવ્ય ધરાવે છે કે જ્યારે રોકાણકાર સ્કીમમાં ડિવિડન્ડના વિકલ્પથી વૃદ્ધિના વિકલ્પ તરફ જાય છે ત્યારે મૂડીગત લાભ કરવેરા લાદવા તે શક્ય નથી. ૨૦૧૬-૧૭ માટેના-કેન્દ્રીય બજેટમાં દરખાસ્ત કરી હતી કે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ(એમએફ) ના વિલિનિકરણ અથવા એકત્રિકરણ પર ઉપલબ્ધ કરવેરાની મુકિતને લંબાવવામાં આવશે. આ સુધારાઓ તા. ૧લી એપ્રિલ ૨૦૧૬થી અમલમાં આવશે અને મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ અને ત્યારપછીના વર્ષના સંદર્ભમાં અમલમાં આવશે. આ ઉપરાંત મ્યુચ્યુઅલ ફંડ વિતરકો અને એજન્ટોએ ૧૪ ટકા સર્વિસ ટેક્સ ચૂકવવો પડશે. આ ઉપરાંત પ્રતિવર્ષ રૂ. ૧૦ લાખના ટર્નઓવર ધરાવતાં નાના સબએજન્ટોને નાના સ્તરની મુકિતની મેળવવામાં સક્ષમ બનાવાશે. વિતરકો લાંબા સમયગાળાથી સર્વિસ ટેક્સમાંથી મુકિતની માંગ કરી રહ્યા છે. હાલમાં લગભગ ૬૦૦૦ કરતા વધારે સક્રીય મ્યુચ્યુઅલ ફંડ વિતરકો અને ૪૦ કરતાં વધારે એસેટ મેનેજમેન્ટ કંપનીઓ (એએમસી) છે. જે સંયુક્ત રીતે રૂ. ૧૨.૭૪ લાખ કરોડની મિલ્કતોનું સંચાલન કરે છે. જ્યારે સમગ્ર દેશમાં માત્ર ૧૨૦૦ ડિસ્ટ્રિબ્યુટર જ વાર્ષિક ધોરણે રૂ. ૧૦ લાખથી વધુનું કમિશન મેળવી રહ્યા છે.

(૪) વેતનપંચ: સાતમા વેતનપંચની ભલામણના અમલીકરણને લીધે સરકારી તિજોરી ઉપર પડનારા બોજથી થનારી જાવકને સરકાર તેના ખર્ચ તરીકે અગ્રિમતા આપશે. તેને લીધે કેન્દ્ર સરકારને આશરે રૂ. ૧.૧૦ લાખ કરોડની જવાબદારી પૂરી કરવા જોગવાઈ કરવી પડશે.

(૫) રિયલ સેક્ટર: રિયલ સેક્ટરમાં માગને વેગ આપવાના ઉદ્દેશથી સરકારે પ્રથમ ઘર ખરીદનારાઓ માટે પરવડે તેવા આવાસોનું નિર્માણ કરવા ઉપર કર રાહતો આપવાની જાહેરાત કરી છે. તદ્દઉપરાંત આરઈઆઈટીને ડિવિડન્ડ વિતરણ કરમાંથી માફી આપવાની પણ જાહેરાત કરી છે. સાથે સાથે સરકારે પીપીપી સ્કીમ દ્વારા કેન્દ્ર અથવા રાજ્ય સરકારની કોઈપણ યોજના અંતર્ગત ૬૦ સ્વેર મીટર સુધીના પરવડે તેવા આવાસોના નિર્માણ પર સર્વિસ ટેક્સમાં માફી આપી છે. તેથી આ ક્ષેત્રમાં ૩ થી ૫ ટકાની વૃદ્ધિ નોંધાશે પણ ૨૦,૦૦૦થી વધારે નોકરી વધશે નહીં તેમ કહી શકાય. આ ઉપરાંત વ્યક્તિગત કરદાતા માટે હાઉસરેન્ટ એલાઉન્સની મર્યાદા ૨૪,૦૦૦ થી વધારીને ૬૦,૦૦૦ પ્રતિવર્ષે કરી છે.

(૬) વિવાદિત કરવેરા: વિદેશી રોકાણકારોને સારા સંકેત જાય તે ઉદ્દેશથી સરકારે આજે પાછલી અસરના સુધારાવાળા કરવેરા કાયદાના કિસ્સામાં જે પડતર પડેલા વેરા વિવાદો છે. તેમાં વન ટાઈમ સેટલમેન્ટની યોજનાની જાહેરાત કરી છે. અને સંબંધિત કંપનીઓ બેઝીક ટેક્સ ડીમાન્ડની ચૂકવણી કરશે તો તેમને વ્યાજ અને દંડનીય વસૂલાતમાંથી માફી

મળશે તેવી સ્પષ્ટતા કરી છે. આ ઉપરાંત નાણાંપ્રધાને જણાવ્યું છે કે કરવેરાના પ્રણાલીના વિકાસ માટે તે ડાયરેક્ટ ટેક્સ ડીસ્પ્યુટ રીઝોલ્યુશન સ્કીમની વાત કરી છે. જેના માધ્યમથી અદાલત, ટ્રીબ્યુનલ, લવાદ વિગેરેમાં જે કેસો પડતર છે તેનો નિકાલ કરી શકાશે. આ માટે નિષ્ણાતોનું કહેવું છે કે કરવેરામાં સુધારાઓના મોરચે આ એક મોટું પગલું છે અને તેનાથી કંપનીઓ જેવી કે વોડાફોન અને કેર્નને મોટી રાહત મળશે.

(૭) નિકાસલક્ષી પગલાં: આ બજેટમાં સરકારે નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે નિકાસકારોને વધુ પ્રોત્સાહન આપશે. ડ્યુટી ડ્રોબેટ યોજનાને વધુ વિસ્તારવામાં આવશે. આ યોજનામાં વધુ ઉત્પાદનોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. સરકાર નિકાસ ક્ષેત્રને આધાર આપવા માટે પગલાં લેવાનું ચાલુ રાખશે. જેમાં નિકાસની ચીજવસ્તુઓ માટે આયાતી કાચામાલ પરની ડ્યુટીના રૂ. પાછા આપ્યા હતા. નિકાસમાં સતત ૧૪ મહિના માટે ઘટાડો થયો છે. પ્રેટ્રોલિયમ અને એન્જિનિયરીંગ માલ નિકાસ ઘટવાના કારણે જાન્યુઆરીમાં નિકાસ ૧૩.૬ ટકાથી ઘટીને ૨૧ મિલિયન ડોલર થઈ છે. પણ વેપારમાં ખાસ સુધારો જોવા મળ્યો છે. આયાત ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૬માં ૧૧ ટકાથી ઘટીને ૨૮.૭૧ મિલિયન ડોલર થઈ છે. અગિયાર મહિનામાં સૌથી વધુ ઘટીને ૭.૬૩ અજબ ડોલરનો વેપાર ખાદ્ય હતી. જ્યારે ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૫માં આ ખાદ્ય ૬.૮૫ અજબ ડોલર હતી. ચાલુ નાણાંકિય વર્ષના પ્રથમ ૧૦ મહિના માટે સંચિત નિકાસ વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ના એપ્રિલ- જાન્યુઆરી સમયગાળામાં ૨૬૪.૩૨ મિલિયન ડોલરથી ૧૭.૬૫ ટકા ઘટીને ૨૧૭.૬૭ અજબ જોવા મળે છે.

(૮) આરોગ્ય: કેન્દ્ર સરકાર આ બજેટમાં જાહેર કર્યું છે કે સરકાર નવી આરોગ્ય સુરક્ષા યોજના લોન્ચ કરશે. જેમાં કુટુંબ દીઠ રૂ. ૧ લાખ સુધીનું કવર પુરું પાડશે અને ગુણવત્તાયુક્ત અને પરવડે તેવા ભાવે દવાઓ પુરી પાડવા માટે સમગ્ર દેશમાં આશરે ૩૦૦૦ તબીબી સ્ટોર્સ ખોલશે પરિણામ સ્વરૂપે ૧૫,૦૦૦ રોજગારી ઊભી થવા પામશે. નાણાંપ્રધાને વધુમાં જણાવ્યું કે ભારતમાં દર વર્ષે સ્ટેજ રીનલ ડિસીઝના લગભગ ૨.૨ લાખ દર્દીઓ ઉદભવે છે. અને ૩.૪ કરોડ ડાયાલિસિસના દર્દીઓનો ઉમેરો થાય છે. તેથી સરકાર સમગ્ર દેશમાં તમામ જિલ્લા કક્ષાની હોસ્પિટલોમાં ડાયાલિસિસ સેવાઓના કાર્યક્રમ શરૂ કરાશે. સિનિયર સિટીઝન માટે જે ૬૦ વર્ષની ઉંમર અથવા તેથી વધુ ઉંમર ધરાવે છે તેમને વધારાના ટોપઅપ પેકેજ રૂ. ૩૦,૦૦૦ આપવામાં આવશે.

(૯) સબસીડી: સબસીડી બિલ નાણાંકિય વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬ (સુધારેલા અંદાજે) માટે રૂ. ૨,૪૧,૮૫૬.૫૮ કરોડના સ્તરે રહ્યું હતું. સરકારે ચાલુ નાણાંકિય વર્ષના સુધારેલા અંદાજમાં ફૂડ સબસીડી રૂ. ૧,૩૯,૪૧૯ કરોડની સરખામણીમાં આગામી નાણાંકિય વર્ષ માટે રૂ. ૧,૩૪,૮૩૪.૬૧ કરોડ ફાળવ્યા છે. તેવી જ રીતે સરકારે આજે દેશના થોડા જિલ્લામાં (પાયલોટ પ્રોજેક્ટ) પ્રાયોગિક ધોરણે ખેડૂતોને ખાતર ઉપર સબસીડી તબદીલ કરવા માટે ડાયરેક્ટ બેનિફિટ ટ્રાન્સફર (ડીબીટી) રજૂ કરવાની જાહેરાત કરી છે. ખાતર સબસીડી નાણાંકિય વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬ માટે રૂ. ૭૨,૪૩૭.૫૮ કરોડથી ઘટાડીને તે રૂ. ૭૦,૦૦૦.૦૦ કરોડ અંદાજીત કરવામાં આવી છે. ખાતર સબસીડીમાં સરકાર દ્વારા ચુરિયા માટે રૂ. ૫૧,૦૦૦.૦૦ કરોડ ફાળવવામાં આવ્યા છે. અને તેમાં ૪૦,૦૦૦ કરોડની સબસીડી સ્થાનિક ચુરિયા માટે ફાળવવામાં આવી છે. સાથે સાથે અંકુશ મુક્ત ફોસ્ફોરિક અને પોટેસીક (પી એન્ડ કે) માટે રૂ. ૧૯,૦૦૦ કરોડ ફાળવેલ છે. અને આયાત પી એન્ડ કે ખાતર માટે રૂ. ૬,૯૯૯.૯૯ કરોડ અને શહેર ખાતર ઉત્પાદન પર સહાયતા માટે રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦ ફાળવવામાં આવેલ છે. પણ રાસાયણિક ખાતર પર લેવામાં આવતી એકસાઈઝ ૧૨.૫ ટકાથી ઘટાડીને ૦૬.૦૦ ટકા કરવામાં આવી છે. તેવી જ રીતે આબકારી જકાત પણ ૧૨.૫ ટકાથી ઘટાડીને ૦૬.૦૦ ટકા કરવામાં આવી છે. આ જ પ્રમાણે પ્રેટ્રોલિયમ સબસીડી ચાલુ નાણાંકિય વર્ષમાં રૂ. ૩૦,૦૦૦ કરોડથી ઘટાડીને વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માટે રૂ. ૨૬,૯૪૭.૦૦ કરોડ થઈ છે. જ્યારે બાકીના રૂા કેરોસીન માટે રાખવામાં આવ્યા છે.

(૧૦) એફડીઆઈ: વિદેશી સીધું રોકાણ નીતિમાં ખાસ કરીને ખેડૂતો અને ખાદ્ય પ્રોસેસિંગ ઉદ્યોગની જરૂરિયાત સૌથી વધારે છે. કારણ કે ખેડૂતો દ્વારા ઉગાડતાં ઘણા બધા ફળો અને શાકભાજીની સાચી કિંમત મેળવી શકતા નથી અથવા તો બજાર સુધી પહોંચવામાં નિષ્ફળ જાય છે ત્યારે એફઆઈપીબી માગ દ્વારા ૧૦૦ ટકા વિદેશી સીધું રોકાણને મંજૂરી આપવામાં આવશે. આ ઉપરાંત આ ક્ષેત્રમાં લગભગ ૧.૫ લાખ લોકોને રોજગારીની વિશાળ તકો ઊભી થશે. સાથે સાથે સરકારે સંરક્ષણ, રેલ્વે, તબીબી ઉપકરણો અને નાગરિક ઉડ્ડયન સહિત એક ડઝન કરતાં વધારે ક્ષેત્રોમાં વિદેશી

સીધું રોકાણ નીતિને અગાઉથી હળવી કરવામાં આવશે. ચાલુ નાણાંકિય વર્ષના એપ્રિલ- ડિસેમ્બરના સમયગાળા દરમિયાન દેશમાં એફડીઆઈ ૪૦ ટકાથી વધીને ૨૯.૪૪ બિલિયન ડોલર થઈ છે. જે આવનારા વર્ષોમાં દેશ માટે આશાવાદ કહી શકાય. આ ઉપરાંત સરકારે વધુમાં એવી જાહેરાત કરી છે કે વિદેશી કંપનીઓને સ્થાનિક શેરબજારમાં ૧૫ ટકા સુધી હિસ્સો મેળવવા પરવાનગી આપવામાં આવશે. ઉપરાંત ઈન્સ્યોરન્સ, પેન્શન, એસેટ રિકન્સ્ટ્રક્શન કંપની અને સ્ટોક એક્સચેન્જમાં એફડીઆઈને લગતી નીતિઓની સુધરણા માટેની જાહેરાત કરી છે.

(૧૧) ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર: રૂ. ૨.૨૧ લાખ કરોડના રોકાણ સહિત ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર માટે મહત્વના હિસ્સાની ફાળવણી આ બજેટમાં કરવામાં આવી છે. કારણકે ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અર્થતંત્રનો સૌથી મજબૂત આધારસ્તંભ છે. અને ભારતમાં અવરોધોને દૂર કરવામાં મહત્વનો ભાગ ભજવી શકે તેમ છે. તેને કારણે અર્થતંત્રમાં ૭.૫ લાખની રોજગારીનું નિર્માણ થશે. નાણાપ્રધાને જણાવ્યું હતું કે મોટર વાહનોના ઉચા વેચાણ સાથે વૃદ્ધિના સ્પષ્ટ સંકેત આપે છે. તેથી માર્ગ અને રેલ્વે માટે રૂ. ૨.૧૮ લાખ કરોડની ફાળવણી કરેલ છે. તેથી ખોરંભે પડેલા ૭૦ જેટલા માર્ગ પ્રોજેક્ટો પૈકી ૮૫ ટકા પ્રોજેક્ટોને ફરીથી કાર્યરત કરવામાં આવશે. આ પ્રોજેક્ટો ૮૦૦૩ કિમીના છે અને તેમાં રૂ. ૧ લાખ કરોડનું રોકાણ ધરાવે છે ધોરીમાર્ગના સેક્ટરો માટે નાણાપ્રધાને જણાવ્યું છે કે નેશનલ ધોરીમાર્ગ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા (એનએચએઆઈ) દ્વારા રૂ. ૧૫,૦૦૦ કરોડના ટેક્સ ફ્રી બોન્ડ ઊભા કરી શકે છે ત્યારે રૂ. ૫૫,૦૦૦ કરોડની ફાળવણી કરવામાં આવી છે. કુલ રૂ. ૮૭,૦૦૦ કરોડના માર્ગ સેક્ટરમાં ફાળવણી કરવામાં આવેલ છે. જેમાં ખાસ કરીને ગ્રામીણ માર્ગનો સમાવેશ થાય છે. આ માટે પ્રધાનમંત્રી સડક યોજના માટે રૂ. ૧૮,૦૦૦ કરોડની ફાળવણી કરવામાં આવી છે. અને રાજ્ય સરકાર તરફથી યોગદાન બાદ તે રૂ. ૨૭,૦૦૦ કરોડ રહી છે. સાથે સાથે નાણાપ્રધાને જણાવ્યું હતું કે બંદરોના વિકાસને વેગ આપવા 'સાગરમાલા' પ્રોજેક્ટ માટે રૂ. ૮,૦૦૦ કરોડ ખાસ ફાળવવામાં આવેલ છે.

(૧૨) એસ.સી,એસ.ટી અને મહિલા સાહસિકો: ૨૦૧૬-૧૭ માટે અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જન જાતિ તેમજ મહિલા સાહસિકો માટે રૂ. ૫૦૦ કરોડની ફાળવણી કરેલ છે. સરકારે ઉપરોક્ત તમામને વ્યવસાયી ટેકો આપવા માટે ઉદ્યોગ જોડાણ સાથે ભાગીદારીમાં લઘુ, નાના અને મધ્યમ સાહસોનાં (એમએસએમઈ) મંત્રાલયમાં કેન્દ્રની સ્થાપના પણ કરશે. આ યોજના સાહસોની દરેક શ્રેણીમાં એક બેન્કશાખા દીઠ ઓછામાં ઓછા બે આવા પ્રોજેક્ટોમાં મદદ કરશે અને આ શ્રેણીમાં ૨.૫ લાખ સાહસોને લાભ પ્રાપ્ત થશે.

(૧૩) આધારકાર્ડને કાનૂની દરજ્જો: અત્યારસુધીમાં ૮૮ કરોડ આધાર નંબર આપવામાં આવ્યા છે. દિવસના ૨૬ લાખ બાયોમેટ્રિક અને ૧.૫ લાખ ઉપરાંત ઈ-કેવાયસી દ્વારા વ્યવહારો થાય છે. ત્યારે આ તમામ વ્યવહારોને આધારકાર્ડ સાથે સાંકળવામાં આવ્યા હોય તો તે આંકડો ડીબીટીએલના કુલ લાભાર્થીઓ ૧૬.૫ કરોડ જેટલા છે તે પૈકી ૧૧.૧૮ કરોડ સુધી પહોંચીયા છીએ.

(૧૪) રાજકોષીય ખાઘ: આ બજેટમાં ચાલુ નાણાંકિય વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રાજકોષીય ખાઘ જીડીપીના ૩.૫ ટકા રહેશે તેવી દરખાસ્ત કરી છે. આગામી નાણાંકિય વર્ષમાં કુલ સરકારી ખર્ચ રૂ. ૧૮.૭૮ લાખ કરોડ જેટલો રહેશે, તે પૈકી રૂ. ૫.૫૦ લાખ કરોડ આયોજીત ખર્ચ અને બીજા રૂ. ૧૪.૨૮ લાખ કરોડ બિન આયોજીત ખર્ચ માટેના હશે. મહેસુલી ખાઘ જે અગાઉ જીડીપીના ૨.૮ ટકા અંદાજવામાં આવી હતી તે જીડીપીના ૨.૫ ટકા રહેવા પામી છે. તેમ નાણાપ્રધાને જણાવ્યું હતું.

(૧૫) ચાઈલ્ડ બજેટ: દેશના વિકાસમાં એજ્યુકેશન ક્ષેત્ર મહત્વની ભુમિકા ભજવતું હોવા છતાં આ ક્ષેત્રને નજરઅંદાજ કરવામાં આવ્યું છે. વિકાસમાં મહત્વની ભુમિકા છતાં છેલ્લા કેટલાય વર્ષોથી સામાજિક ક્ષેત્રમાં ચાઈલ્ડ બજેટનો હિસ્સો ૫.૦૦ ટકાની આસપાસ રહ્યો હતો પણ આ વખતના બજેટમાં એટલે કે વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં તેનો હિસ્સો માત્ર ૩.૩૨ ટકા સુધી સિમીત રાખવામાં આવ્યો. જ્યારે તેની સામે ઈન્ટિગ્રેટેડ ચાઈલ્ડ ડેવલપમેન્ટ સ્કીમ અને રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક શિક્ષા અભિયાનમાં ૩૦ ટકા સુધીનો વધારો જોવા મળ્યો છે. સર્વ શિક્ષા અભિયાન માં રકમની ફાળવણી ૨.૨૭ ટકા વધી રૂ. ૨૨૫૦૦ કરોડ અને મધ્યાહન ભોજન સ્કીમમાં ફાળવણી અગાઉના રૂ. ૮૨૬૬ કરોડથી વધીને રૂ. ૮૭૦૦ કરોડ થઈ છે. એટલે કે વધુ રૂ. ૪૬૪ કરોડની રકમ ઉમેરવામાં આવી છે. ચાઈલ્ડ હેલ્થમાં પણ રૂ. ૨૩૫૮ કરોડની ફાળવણી થઈ છે.

(૧૬) કરવેરા:

(અ) ગોલ્ડ બોન્ડ:સરકારની મહત્વકાંક્ષી સોવરિન ગોલ્ડ બોન્ડ યોજનાને પ્રખ્યાત કરવા માટે નાણાંપ્રધાને બોન્ડ યોજનાને રિડમ્પશન પર કેપિટલ ગેઈન ટેક્સમાંથી મુક્તિની દરખાસ્ત આ યોજના ૨૦૧૫ હેઠળ રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા (આરબીઆઈ) દ્વારા વ્યક્તિગત સોરવિન ગોલ્ડ બોન્ડ મુદ્દા દ્વારા રિડમ્પશન પુરો પાડવાનો હેતુ છે. તેમ તેમણે જણાવ્યું હતું. વધુમાં સોવરિન ગોલ્ડ બોન્ડની તબદીલ પર કોઈ વ્યક્તિને ઊભો થતો લાભા ગાળાનો કેપિટલ ગેઈન ટેક્સ નિયામક લાભ માટે યોગ્ય હશે. ગોલ્ડ બોન્ડ યોજના હેઠળ રોકાણકારોને રોકાણના સમયમાં સોનાના મુલ્ય પર ગણતરી થયેલા વ્યાજના દર સાથે ૫-૭ વર્ષની અવધી માટે ૫,૧૦,૫૦ અથવા ૧૦૦ ગ્રામના પ્રમાણમાં સોનું ખરીદવાનો વિકલ્પ આપવામાં આવશે. સાથે સાથે નાણાંપ્રધાને જણાવ્યું હતું કે સોના મુદ્દિરકરણ યોજના ૨૦૧૫ હેઠળ જાહેર થયેલા ડિપોઝીટ સેટિફિકેટ પર કમાયેલું વ્યાજ અને તેમાંથી ઊભો થતો કેપિટલ ગેઈન કરમાંથી મુક્ત હશે.

(બ) એક્સાઈઝ ડ્યુટી: બીડી સિવાયના વિવિધ તમાકુ ઉત્પાદનો પર એક્સાઈઝ ડ્યુટીમાં ૧૦-૧૫ વધારવામાં આવ્યા છે. પરિણામે સિગારેટ, પેપરરોલ્ડ બીડી અને ગુટકા મોંઘા થવા પામ્યા છે. એટલે કે સિગારેટ અને ચિરૂટના ૧૦૦૦ નંગ પર પહેલા રૂા. ૩૩૭૫ કે પછી ૧૨.૫ ટકા ના દરે જે વધુ થાય તે રકમ આબકારી જકાત તરીકે લેવામાં આવતી હતી પણ હવે તેના પર ૧૨.૫ ટકા અથવા ૧૦૦૦ નંગે રૂા. ૩૭૫૫ના દરે જે વધુ રકમ થાય તે લેવામાં આવશે.

પાનમસાલા અને ગુટકા (તમાકુ યુક્ત) પરની એક્સાઈઝ ડ્યુટી ૭૦ ટકથી ૮૧ ટકા કરી દેવામાં આવી છે. તેવી જ રીતે મેન્યુફેક્ચરીંગની પ્રક્રિયામાં ન ગયેલ તમાકુ પર આબકારી જકાત ૫૫ ટકથી વધારીને ૬૪ ટકા કરવામાં આવેલ છે. પેપરરોલ્ડ કરીને મશીન પર બનાવવામાં આવતી બીડી ઉપર ૧૦૦૦ નંગે રૂા. ૩૦ની આબકારી જકાત લેવામાં આવતી હતી તે વધારીને રૂા. ૮૦ કરવામાં આવી છે. બીજી તરફ ઠંડા પીણા તથા ફ્લેવર્ડ ડ્રિન્ક્સ પરની આબકારી જકાત ૧૮ ટકથી વધારી ૨૧ ટકા કરવામાં આવેલ છે.

રિટેલમાં રૂા. ૧૦૦૦થી વધુની કિંમતના બ્રાન્ડેડ રેડીમેડ ગારમેન્ટ્સ પર બે ટકા એક્સાઈઝ ડ્યુટી વસુલાશે. જો કે આ ધોરણ એવા જ ઉત્પાદકોને લાગુ પડશે કે જેઓ કાચા માલ પર સેનવેટ માટે દાવો કરતા નહીં હોય પણ જે ઉત્પાદકોને સેનવેટ માટે દાવો કરે છે તેમણે ૧૨.૫૦ ટકા એક્સાઈઝ ડ્યુટી ભરવી પડશે. આ નવા ધોરણથી ૪૦ ટકા રેડીમેડ ઉદ્યોગને અસર થવાનો અંદાજ છે. આ ઉપરાંત પોલિપેસ્ટર સ્ટેપલ ફાઈબર તથા પોલિપેસ્ટર ફિલામેન્ટ યાર્ન પરની એક્સાઈઝ ડ્યુટી હાલની ૬ ટકથી વધીને ૧૨.૫૦ ટકા કરી છે. પણ જે ઉત્પાદકો સેનવેટનો દાવો કરે છે તેમને આ ધોરણ લાગુ પડશે પણ જે ઉત્પાદકો સેનવેટનો દાવો કરતા નથી તેમની પર બે ટકા એક્સાઈઝ ડ્યુટી ચાલુ રહેશે.

બજેટમાં ગોલ્ડ અને સિલ્વરની જવેલરી પરની આયાત ડ્યુટીમાં ૦.૭૫ ટકા અને ઈમિટેશન જવેલરી પરની આયાત ડ્યુટીમાં ૧૦.૦૦ ટકાથી ૧૫.૦૦ ટકા કરી દેવાનો નિર્ણય કરેલ છે.

(ક) આ બજેટમાં જુદા જુદા ક્ષેત્રને ટેક્સ ચૂકવવો પડશે જેમ કે લિઝિંગને ૧.૫૩ ટકા, સુગરને ૬.૮૫ ટકા, સિમેન્ટને ૮.૦૧ ટકા, સ્ટીલને ૧૨.૬ ટકા, માર્શિનિંગને ૧૪.૦૨ ટકા, પાવર ક્ષેત્રને ૧૪.૭ ટકા, પ્રોટ્રોલિયમને ૧૮.૪૮ ટકા જ્યારે ફાર્માસ્યુટિકલ્સને ૨૦.૩૮ ટકા કર ચૂકવવો પડશે.

(ડ) નાણાંપ્રધાને પરોક્ષ કરવેરા અંગેની દરખાસ્તો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે અને તેમાં દૂરદંશીતા જણાય છે જેમ કે પેટન્ટના કિસ્સામાં ૧૦ ટકાનો વેરાનો દર સુચવવામાં આવ્યો છે તેનાથી સંકેત મળે છે કે સરકાર સ્થાનિક સ્તરે સંશોધનને ટેકો આપવા માંગે છે. તે જ પ્રમાણે સ્ટાર્ટ-અપના કિસ્સામાં પણ ત્રણ વર્ષના ટેક્સ હોલીડેની સગવડ આપીને રોજગારી ઊભી કરવાના પ્રયત્નો કર્યા છે.

અને છેલ્લે છેલ્લે આ બજેટ યુવાનો માટે, રોજગારી માટે, કૃષિ માટે, ગ્રામ્ય વિકાસ માટે અને વૈશ્વિક મંદી માંથી વિશ્વને બહાર લાવવાનો પ્રયત્ન પ્રધાનમંત્રીએ અને નાણાંપ્રધાને કરેલ છે. તદ્દઉપરાંત ભારતમાં રોજગારી વધતા બેરોજગારીનો દર નીચો આવશે તેમ કહી શકાય. પરિણામે ભારતમાં વિકાસ થવાથી સબકા સાથ સબકા વિકાસની વિચારસરણી સફળ થશે તેમ કહેવામાં જરાય સંશય નથી.